

**IQTISODIYOT TARMOQLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI
KENG JORIY ETISH BO‘YICHA XORIJ TAJRIBASI VA ULARDAN
FOYDALANISH**

Sobitova Ra’no Solidjonovna

Termiz davlat universiteti o’qituvchisi, (PhD)

To'rayeva Xadicha Ro'ziboy qizi

Termir davlat universiteti 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish bo‘yicha xorijiy tajriba tahlil qilinadi. Sanoat, qishloq xo‘jaligi, moliya, savdo, transport va davlat boshqaruvi sohalarida raqamlashtirish jarayonlari, ularning samaradorligi hamda iqtisodiy o‘shishga ta’siri yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, innovatsiya.

**ИНОСТРАННЫЙ ОПЫТ ШИРОКОГО ПРИМЕНЕНИЯ
ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЭКОНОМИЧЕСКИХ СЕКТОРАХ И ИХ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ**

Собитова Рано Солиджоновна,

Преподаватель, Термезский государственный университет

(кандидат наук)

Тураева Хадича Розибой кизи, студентка 1-го курса магистратуры,

Термезский государственный университет

Аннотация. В данной статье анализируется зарубежный опыт широкого внедрения цифровых технологий в экономические сектора развитых и развивающихся стран. Освещены процессы цифровизации в промышленности, сельском хозяйстве, финансах, торговле, транспорте и государственном управлении, их эффективность и влияние на экономический рост.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровые технологии, инновации.

FOREIGN EXPERIENCE IN WIDE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECONOMIC SECTORS AND THEIR USE

Sobitova Rano Solidjonovna Lecturer, Termez State University, (PhD)

Turayeva Khadicha Roziboy kizi 1st year master's student, Termez State University

Abstract. This article analyzes foreign experience in the widespread introduction of digital technologies into economic sectors in developed and developing countries. The digitization processes in the fields of industry, agriculture, finance, trade, transport and public administration, their effectiveness and impact on economic growth are highlighted.

Keywords: digital economy, digital technologies, innovation.

Kirish. Raqamli transformatsiya ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim rol o‘ynamoqda. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotga faol joriy etgan davlatlar raqobatbardoshlik va barqaror o‘sish borasida yuqori natijalarga erishmoqda. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi – xorijiy davlatlarning iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish tajribasini tahlil qilish va ushbu tajribadan samarali foydalanish yo‘llarini aniqlashdan iborat.¹

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Turli mamlakatlarda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun uchta model mavjud. 1.Raqamli iqtisodiyot rahbarlarini o‘z ichiga olgan model Birinchi model rivojlangan davlatlarni o‘z ichiga oladi: AQSH va Yevropa Ittifoqi davlatlari. Ilmiy adabiyotlarda ta’kidlanishicha, yaqinda AQSH va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida raqamli iqtisodiyotni shakllantirish modellari kesishish jarayoni boshlandi. Shunday qilib,

¹ Ravzatov J.B., Xorij tajribasi asosida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 5(9), 2025, 789-796

bu mamlakatlar o'rtasidagi o'xshashlik bir qator sabablarga bog'liq: ishlab chiqarish va bandlik tuzilmasini xizmat ko'rsatish sohasi va ilmiy jihatdan intensiv ishlab chiqarish foydasiga o'zgartirish; hosildorlikning o'sishi asosida ishlab chiqarishni jadallashtirish; bu iqtisodlarning tashqi sharoitlardan mustaqilligini, ularning progressiv va o'z-o'zini ta'minlashga qaratilgan investitsiyalar va jamg'armalarning ichki manbai; ushbu ikki mintaqaning o'zaro bog'liqligini dunyoning qolgan qismidan progressiv yopish fonida tezda chuqurlashtirish. Ushbu o'xshash elementlarning aksariyati AQSH va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida teng darajada rivojlangan ilmiy va texnologik taraqqiyot tendentsiyalari bilan bog'liq. 2."Taraqqiyotga erishish" modeli Ikkinchi modelni yangi sanoat mamlakatlari shakllantiradi. So'nggi paytlarda Singapur va Tayvan raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega bo'lmoqdalar, bu hatto ba'zi jihatdan Yaponiyadan ham ustundir. Aynan ushbu davlatlar raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha etakchi ikkinchi guruhda hisoblanadi. Biroq, turmush darajasi va ijtimoiy capitalning rivojlanish darajasi bo'yicha ushbu davlatlar orqada qolmoqda. 12 3. Axborotni ishlab chiqishning tashqi vositalarini o'z ichiga olgan model Axborot iqtisodiyoti rivojlanishining tashqi ko'rinishlarini o'z ichiga olgan uchinchi model, ta'limning juda past darajasi va umuman, aholining turmush darajasi pastligi, raqamli infratuzilmaning yo'qligi yoki ahamiyatsiz rivojlanishi bilan tavsiflanadi. Bundan tashqari, ushbu model qaysidir ma'noda firma darajasida ham, davlat darajasida ham biznes jarayonlarini boshqarishning nochorligi bilan tavsiflanadi. Ushbu mamlakatlar qatoriga Afrika mamlakatlari va ba'zi Osiyo mamlakatlari kiradi. Ularning ixtisoslashuvi xalqaro bozorlarga xom ashyo yetkazib berishdir. Ushbu mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanishni tubdan isloh qilish, aholining ta'lim darajasi va turmush darajasini oshirishga yo'naltirilgan ulkan investitsiyalarni kiritish zarur.²

² Porsaev G'.M, Safarov B.Sh., Usmanova D.Q., Raqamli iqtisodiyot asoslari, T.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2020. 372 b.

Tahlil va natijalar

Xitoydagi eng yirik kompaniyalardan biri – Alibaba Group ning asoschisi va direktorlar kengashi raisi Djek Maning ta’kidlashicha, «Taxminan 30 yillardan so’ng, biznesning 80% dan ortigi internet orqali amalga oshiriladi Agar bu paytga kelib, ertangi kun uchun qandaydir yechimingiz bo’lmasa, bu yechim kimdadir albatta bo’ladi». Internet Live Stats ning ma’lumotlariga ko’ra, xar kuni Google tizimiga uch milliarddan ziyod so’rovlar bo’lar ekan. Undan tashqari, internet foydalanuvchilar orasida internet orqali telefon va video qo’ngiroqlar, ijtimoiy tarmoqlarda ishlash xam borgan sari ommaviy bo’lib bormoqda. Oxirgi besh yilda internet foydalanuvchilari soni 29% dan 39% gacha ortdi, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanuvchilar soni esa 53% dan 64% gacha ortdi. Bu ma’lumotlar internetdan foydalanish ko’pchilik mamlakatlardagi insonlar uchun oddiy bir xolat bo’lib qolganini ko’rsatadi. Yoshlar va bolalar esa qandaydir darajada raqamli qurilmalar va ijtimoiy saytlarga bog’lik bo’lib xam qoldilar. Raqamli texnologiyalarning misli ko’rilmagan imkoniyatlari tufayli ko’pchilik tashkilot va korxonalar raqamli muxitga ulanib, mijozlar bilan onlayn muloqot qilgan xolda o’z bizneslarini elektron usulda tashkil etmoqdalar. Turli darajalardagi faoliyat turlarining integratsiyasi yangidan-yangi imkoniyatlar yaratib, konkret biznes modellarning rentabellikligini oshirayapti. Xuddi shuning uchun xam ijtimoiy-iqtisodiy faoliyat turlarini raqamlashtirish avvalgidan xam ko’ra ko’proq dolzarb bo’lib bormoqda. Chunki bu amal iste’molchilarning afzalliklaridan tortib, to yangi biznes modellargacha bo’lgan jaxon iqtisodiyotining bir qancha aspektlarini o’zgartirib yuboradi. Bu esa o’z navbatida iqtisodiy munosabatlarnig tubdan o’zgarishiga va raqamli iqtisodiyot tushunchasining paydo bo’lishiga olib keladi.³

³ Ayupov R.H., Boltaboeva G.R.. Raqamli iqtisodiyot asoslari. Darslik. T.: TMI, 2020, 575 bet

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, xorijiy tajriba raqamli texnologiyalarni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etish barqaror iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Ushbu tajribani milliy sharoitga moslashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin. Raqamli texnologiyalarni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etish bugungi kunda global iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Germaniya, AQSh, Janubiy Koreya, Xitoy va Estoniya kabi davlatlarda raqamli texnologiyalarni izchil joriy etish orqali mehnat unumdorligi oshgan, eksport salohiyati kengaygan va davlat xizmatlarining sifati sezilarli darajada yaxshilangan. Raqamli texnologiyalarni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etish orqali mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash mumkin. Shu sababli, kelgusida raqamli iqtisodiyotga oid islohotlarni izchil davom ettirish strategik vazifa sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ravzatov J.B., Xorij tajribasi asosida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 5(9), 2025, 789-796
2. Porsaev G'.M, Safarov B.Sh., Usmanova D.Q., Raqamli iqtisodiyot asoslari, T.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2020. 372 b.
3. Ayupov R.H., Boltaboeva G.R.. Raqamli iqtisodiyot asoslari. Darslik. T.: TMI, 2020, 575 bet